

Marek Antoni Nowicki

Europejski Trybunał Praw Człowieka - przegląd orzecznictwa (styczeń-marzec 2006 r.) : cz. 1

Palestra 51/5-6(581-582), 254-257

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DRAWA CZŁOWIEKA

Marek Antoni Nowicki

Europejski Trybunał Praw Człowieka – przegląd orzecznictwa

(styczeń–marzec 2006 r.)

cz. 1

Prawo do życia (art. 2)

Nawet jeśli w zwykłych warunkach siła użyta przez policjantów nie mogła być śmiertelna, należy ustalić, czy ze względu na krytyczny stan zdrowia osoby zatrzymywanej mogła jednak w konkretnych okolicznościach spowodować śmierć lub ją przyspieszyć.

*Orzeczenie Scavuzzo-Hager i inni v. Szwajcaria, 7.2.2006 r.,
Izba (Sekcja IV), skarga nr 41773/98, § 58.*

W razie ryzyka pogorszenia się stanu zdrowia zatrzymanego odpowiedzialność międzynarodowa państwa wchodzi w grę, jeśli policjanci mogli zorientować się, że był on w stanie wymagającym specjalnej ostrożności doboru sposobu postępowania.

*Orzeczenie Scavuzzo-Hager i inni v. Szwajcaria, 7.2.2006 r.,
Izba (Sekcja IV), skarga nr 41773/98, § 61.*

Postępowanie cywilne o odszkodowanie lub zadośćuczynienie za krzywdę moralną zależy od inicjatywy pokrzywdzonego. Dlatego też nie jest brane pod uwagę przy ocenie, czy państwo spełniło swoje obowiązki proceduralne na podstawie art. 2 Konwencji.

*Orzeczenie Scavuzzo-Hager i inni v. Szwajcaria, 7.2.2006 r.,
Izba (Sekcja IV), skarga nr 41773/98, § 79.*

Prawo do rzetelnego procesu sądowego (art. 6 ust. 1)

Publiczna rozprawa nie jest zawsze wymagana. Jawność rozprawy jest z pewnością jednym ze środków zachowania zaufania do sądów, przy ustalaniu jednak, czy rozprawa taka była konieczna przed sądem pierwszej instancji, należy uwzględnić również inne okoliczności, w tym potrzebę sprawnego rozpatrywania spraw. Brak rozprawy w drugiej

lub trzeciej instancji mogą uzasadniać specjalne cechy postępowania w tych stadiach procesu.

*Decyzja Rippe v. Niemcy, 2.2.2006 r.,
Izba (Sekcja III), skarga nr 53983/01.*

Zakaz karania bez podstawy prawnej (art. 7)

Deportacja ludności cywilnej została uznana za zbrodnię przeciwko ludzkości w Karcie Trybunału Norymberskiego w 1945 r.

*Decyzja Kolk i Kislyiy v. Estonia, 17.1.2006 r.,
Izba (Sekcja IV), skargi nr 23052/04 i 24018/04
– dot. skazania za zbrodnie popełnione podczas drugiej wojny światowej.*

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8)

Cudzoziemcy, którzy nie stosują się do obowiązujących przepisów, przebywając na terytorium państwa Konwencji nielegalnie, nie mogą w zasadzie oczekiwać, iż uzyskają prawo pobytu. W konkretnych okolicznościach jednak dobro ekonomiczne kraju i względy takie, jak nielegalny charakter pobytu, muszą ustąpić wymaganiom wynikającym z poszanowania prawa do życia rodzinnego. Państwo nie może podchodzić do takich sytuacji z nadmiernym formalizmem i musi zachować właściwą proporcję wchodzących w grę interesów.

*Orzeczenie Rodrigues da Silva i Hoogkamer v. Holandia, 31.1.2006 r.,
Izba (Sekcja II), skarga nr 50435/99, § 43.*

Wolność myśli, sumienia i wyznania (art. 9)

Z art. 9 nie wynika prawo jednostki, chcącej zachowywać się zgodnie z jej przekonaniem religijnym, do uchylania się od przestrzegania reguł ogólnych uznanych za uzasadnione. Zasadę tę stosuje się również do funkcjonariuszy publicznych. Należy ustalić, czy była zachowana właściwa równowaga między fundamentalnym prawem jednostki do wolności religii i uprawnionym interesem państwa demokratycznego. W sprawach stosunków między państwem i religiami władze odgrywają rolę szczególną. W społeczeństwie demokratycznym państwo może ograniczyć noszenie chust islamskich w imię ochrony praw i wolności innych osób. Trybunał zwrócił uwagę, iż skarżąca z własnej woli stała się funkcjonariuszem publicznym. Reguły dotyczące ubioru obowiązują wszystkich funkcjonariuszy bez wyjątku i służą zachowaniu zasady świeckości i neutralności funkcji publicznych, zwłaszcza w sferze edukacji.

*Decyzja Kurtulmus v. Turcja, 24.1.2006 r.,
Izba (Sekcja II), skarga nr 65500/01 – dot. zakazu noszenia
chusty islamskiej przez nauczycielkę.*

Wolność wypowiedzi (art. 10)

Wymaganie ogólne, aby prasa systematycznie i formalnie dystansowała się od wypowiedzi autora listu obrażającej, prowokującej lub szkodzącej reputacji innej osoby, nie da się pogodzić z jej rolą przekazywania informacji o bieżących wydarzeniach, opiniach i ideach.

*Orzeczenie Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria, 19.1.2006 r.,
Izba (Sekcja I), skarga nr 46389/99, § 32.*

Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się (art. 11)

Prawo do tworzenia i przynależności do związków zawodowych należy do wolności stowarzyszania się. Z pojęcia „wolność” wynika możliwość wyboru sposobu korzystania z niej. Art. 11 należy więc interpretować w sposób obejmujący również negatywne prawo do stowarzyszania, inaczej zwane prawem do wolności od przymusu przynależności do stowarzyszenia.

*Orzeczenie Sørensen i Rasmussen v. Dania, 11.1.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 52562/99 et 52620/99, § 54.*

Jednym z celów gwarancji wolności stowarzyszania się jest ochrona opinii osobistych zagwarantowana w art. 9 i 10 Konwencji. Można ją skutecznie zapewnić jedynie przez zapewnienie prawa do wolności stowarzyszania się: pozytywnego i negatywnego.

*Orzeczenie Sørensen i Rasmussen v. Dania, 11.1.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 52562/99 i 52620/99, § 54.*

Pojęcie „autonomia osobista” jest wyrazem ważnej zasady interpretacji gwarancji Konwencji i istotnym skutkiem posiadanej przez jednostkę swobody wyboru wynikającej w sposób dorozumiany z art. 11. Wynika z niej również znaczenie aspektu negatywnego tego przepisu.

*Orzeczenie Sørensen i Rasmussen v. Dania, 11.1.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 52562/99 i 52620/99, § 54.*

Ochrona własności (art. 1 Protokołu nr 1)

W razie zgodnych z prawem wywłaszczeń, takich jak wywłaszczenie na budowę drogi lub w innych celach dyktowanych interesem publicznym, jedynie pełne odszkodowanie zachowuje – z zastrzeżeniem wyjątków – rozsądną proporcję do wartości mienia. Uprawnione cele w interesie publicznym, jak reforma gospodarcza lub większa sprawiedliwość społeczna, mogą usprawiedliwiać odszkodowania w mniejszej wysokości niż zwrot pełnej wartości rynkowej.

*Orzeczenie Scordino v. Włochy (nr 1), 29.3.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 36813/97, § 97.*

Prawo do wolnych wyborów (art. 3 Protokołu nr 1)

Wybory można organizować i przeprowadzać w bardzo różny sposób. Ze względu na bogactwo różnic m.in. w rozwoju historycznym, wielości kultur i politycznego myślenia w Europie, każde państwo kształtuje system wyborczy w zależności od własnej wizji demokracji. Do Trybunału jednak należy ostatecznie ocena, czy wymagania art. 3 Protokołu nr 1 zostały spełnione.

*Orzeczenie Ždanoka v. Łotwa, 16.3.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 58278/00, § 103.*

Państwa korzystają z dużej swobody tworzenia zasad konstytucyjnych dotyczących statusu członków parlamentu, w tym kryteriów kandydowania w wyborach. Chociaż wynikają z potrzeby zapewnienia niezależności wybranych przedstawicieli, a wyborcom swobody wyboru, mogą różnić się w zależności od czynników historycznych i politycznych specyficznych dla każdego państwa. Rozmaitość sytuacji przewidzianych w konstytucjach i ustawo-

dawstwie wyborczym państw Rady Europy wskazuje na różnorodność możliwych sposobów podejścia. Każde ustawodawstwo wyborcze wymaga oceny w świetle ewolucji politycznej państwa.

*Orzeczenie Ždanoka v. Łotwa, 16.3.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 58278/00, § 106.*

Trybunał bardziej ostrożnie ocenia restrykcje dotyczące biernego prawa wyborczego niż czynnego. Warunki kandydowania w wyborach mogą być surowsze niż warunki głosowania. W zakresie prawa czynnego wymagają oceny proporcjonalności przepisów pozbawiających osobę lub grupę prawa do głosowania. Przy biernym prawie wyborczym chodzi głównie o ustalenie, czy procedura prowadząca do wyeliminowania kandydata nie była arbitralna.

*Orzeczenie Ždanoka v. Łotwa, 16.3.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 58278/00, § 108.*

Za działania liderów odpowiada partia, w tym jej członkowie będący przywódcami, jeśli się od nich nie zdystansowali. Na ocenę postawy polityka składają się nie tylko jego działania lub przemówienia, ale również zaniechania lub brak reakcji.

*Orzeczenie Ždanoka v. Łotwa, 16.3.2006 r.,
Wielka Izba, skarga nr 58278/00, § 123.*

Zakaz dyskryminacji (art. 14)

Państwu nie można zakazać tworzenia różnych typów szkół dla dzieci z trudnościami w nauce czy wprowadzania specjalnych programów edukacyjnych. Nie ma dyskryminacji, jeśli zasady kierowania do szkół specjalnych nie odwołują się do pochodzenia etnicznego, chodzi natomiast o przystosowanie systemu edukacyjnego do potrzeb i uzdolnień oraz ułomności dzieci.

*Orzeczenie D.H. i inni v. Czechy, 7.2.2006 r.,
Izba (Sekcja II), skarga nr 57325/00, § 47.*

Jeśli polityka lub środek o charakterze ogólnym oznacza nieproporcjonalnie niekorzystne skutki dla określonej grupy ludzi, nie można wykluczyć możliwości uznania go za dyskryminujący, nawet jeśli grupa ta nie była jego celem ani nie był w nią wymierzony. Same statystyki nie są jednak wystarczającym na to dowodem.

*Orzeczenie D.H. i inni v. Czechy, 7.2.2006 r.,
Izba (Sekcja II), skarga nr 57325/00, § 46.*